

СТАНОВИЩЕ

**ОТНОСНО: УСТАНОВЯВАНЕ НА ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТТА НА
ЧЛ. 18, АЛ. 1, ЧЛ. 19, ЧЛ. 30 И ЧЛ. 34, АЛ. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА
СПЕЦИАЛНИТЕ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА (ДВ, БР. 95
ОТ 1997 Г.)**

Искането за установяване на противоконституционността на разпоредбите на чл. 18, ал. 1, на чл. 19, на чл. 30 и на чл. 34, ал. 1 от Закона за специалните разузнавателни средства /ЗРС/ /ДВ, бр. 95 от 1997 г./ е повдигнато от главния прокурор на Република България.

С определение от 12 декември Конституционният съвет е допуснал разглеждането по същество и е конституирал Министерския съвет като заинтересувана страна по делото с възможност да изрази становище по него.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

В искането на главния прокурор се твърди, че предоставянето на права на изпълнителната власт, в лицето на министъра на вътрешните работи, съответно на писмено упълномощен от него секретар на МВР, при определени обстоятелства, без разрешение на орган на съдебната власт, да разпореждат ползването на специалните разузнавателни средства /чл. 18, ал. 1 и чл. 30 от посочения закон/, да прекратяват прилагането на такива средства /чл. 19 от същия закон/, както и да упражняват контрол върху събраните данни /чл. 34, ал. 1 от същия закон/ нарушава чл. 34, ал. 2 и чл. 117, ал. 2 от Конституцията на Република България.

Считаме искането за неоснователно поради следните съображения:

1. С чл. 18 от ЗРС е дадена възможност в случаите на непосредствена опасност от извършване на тежки умишлени престъпления или заплахата за националната сигурност въз основа на разпореждане на

министъра на вътрешните работи или на упълномощен от него секретар на МВР да започне използването на специални разузнавателни средства без разрешение от съдебния орган, което обаче следва да се получи в 24-часов срок от започване на прилагането им. Тук е мястото да се отбележи, че това правомощие на министъра на вътрешните работи е регламентирано още с чл. 13 от отменения с този закон Закон за специалните разузнавателни средства /ДВ, бр. 30 от 1994 г./ и е свързано с необходимостта от ефективно осъществяване на функциите на МВР по разкриване и предотвратяване на престъпленията. Във връзка с това законодателството ни допуска при определени условия и необходимост овластяване на определени органи да извършат ред неотложни действия - например чл. 198 от НПК дава възможност на следователя, когато се налагат неотложни следствени действия, да образува сам предварително следствие, за което незабавно уведомява прокурора, а съгласно чл. 202 и 203 от НПК следователят може без съгласието на прокурора да нареди предварително задържане, за което е длъжен да уведоми прокурора в срок от 24 часа.

Разглеждайки чл. 18 от ЗСРС и систематическото му място в глава втора "Ред за използване на специалните разузнавателни средства", следва да се отбележи, че органите на съдебната власт, даващи разрешението по чл. 15 от закона и министърът на вътрешните работи, съответно упълномощеният от него секретар на МВР, се намират в отношение на обвързана компетентност досежно използването на специалните разузнавателни средства. Процедурата по използването на специалните разузнавателни средства наистина започва с разрешението по чл. 15 от закона от посочените съдебни органи, но завършва с **писменото разпореждане на министъра на вътрешните работи за прилагането им /чл. 16 от същия закон/**. Следователно министърът е законово определен орган, който има право на преценка дали да бъдат използвани /и кога/ посочените средства за всеки отделен случай. Още повече че специалните разузнавателни средства се осигуряват и прилагат от подчинени нему оперативно-технически служби. Разпореждането на министъра на вътрешните работи по чл. 18, ал. 1 от ЗСРС

не противоречи на чл. 34, ал. 2 от Конституцията на Република България, защото съгласно ал. 3 на чл. 18 от ЗСРС по-късното разрешение на органа на съдебната власт поражда обратно действие на потвърждаване на извършеното от оперативно-техническите служби до момента.

2. В чл. 19 от ЗСРС е предвидена възможност министърът на вътрешните работи или упълномощен от него секретар на МВР да прекрати прилагането на специалните разузнавателни средства преди изтичането на срока, за което писмено уведомява органа на съдебната власт, дал разрешение за използването им.

Считаме, че текстът не е противоконституционен, а по-скоро охранителен по отношение правата на гражданите и спазване на принципа за конспиративност в определените от закона случаи - чл. 4, т. 5 от Закона за Министерството на вътрешните работи. Министърът на вътрешните работи чрез подчинените му оперативно-технически служби прилага специалните разузнавателни средства. С оглед на възможни конкретни хипотези, при опасност от разкриване на оперативните способности, както и при невъзможност от прилагането им е напълно естествено именно министърът да е органът, който може да прекратява използването преди изтичането на срока. В немалка част от случаите (вж. чл. 13, ал. 1, т. 1 от ЗСРС) ползватели на специалните разузнавателни средства и на събраните чрез тях данни са служби от подчиненото му министерство.

От друга страна, считаме, че текстът на чл. 19 от ЗСРС не нарушава конституционно установената независимост на съдебната власт съгласно чл. 117 от Конституцията на Република България, тъй като тази независимост пряко се изразява в подчиненост на магистратите **само и единствено на закона**. Правната възможност, предвидена в чл. 19 от ЗСРС, е законова възможност на министъра на вътрешните работи на преценка на действия на подчинени на него служби, а не на органи от съдебната власт.

3. Съгласно чл. 30 от ЗСРС при получаване на резултати извън направеното искане, отнасящи се до компетентността на други органи по чл. 13, ал. 1 от закона, решението за ползването на специалните

разузнавателни средства се взема от министъра на вътрешните работи или от упълномощения от него секретар на МВР. Вземането на решение от министъра по този текст от закона не нарушава разпоредбата на чл. 34, ал. 2 от Конституцията на Република България, както и равенството на властите и независимостта на съдебната власт поради следното:

В случая се намираме в хипотезата, в която разрешение от съдебния орган по чл. 15 от закона вече е дадено, има разпореждане на министъра на вътрешните работи, събирането на данни е започнало, в хода на което е получен резултат, касаещ друг оправомощен за това орган. Смисълът на текста на чл. 30 е законовото овластяване на министъра, неговото задължаване да вземе решение с оглед на всеки конкретен случай, за да бъде използван този резултат според неговото предназначение.

4. По чл. 34, ал. 1 от ЗСРС. Съгласно тази разпоредба министърът на вътрешните работи осъществява контрол върху използването на специалните разузнавателни средства и на събраните данни. Считаме, че текстът не е противоконституционен поради следните съображения:

Както стана дума по-горе, дейността по прилагането на специалните разузнавателни средства се осъществява само от оперативно-техническите служби на МВР, с изключение на случаите на чл. 20, ал. 2 от закона. Предвид на специфичната дейност и именно с оглед конституционната закрила на правата на гражданите контролът е даден на министъра, който осъществява общото и непосредствено ръководство на министерството по закон и издава наказателни постановления при установени нарушения в случаите на нерегламентирано използване на специалните разузнавателни средства.

По отношение на събраните данни съгласно чл. 34, ал. 1 от закона контролът върху тях се осъществява от министъра на вътрешните работи, но до изпращането им на органа, направил искането по чл. 25, ал. 3, или до образуване на предварителното производство по чл. 31, ал. 1 от ЗСРС. Това правомощие пряко произтича и от чл. 7, т. 10 и 12 от Закона за МВР, където като основна дейност на МВР е посочено използването и съхраняването на

данните, придобити от специалните разузнавателни средства, както и придобиването, съхраняването и анализирането на информация и предоставянето ѝ в предвидените от закона случаи.

В заключение считаме, че от правна гледна точка са спазени изискванията на чл. 32, ал. 2 и чл. 34, ал. 2 от Конституцията на Република България.

С оглед на горното искането на главния прокурор на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 18, ал. 1, чл. 19, чл. 30 и чл. 34, ал. 1 от Закона за специалните разузнавателни средства не следва да бъде уважено.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Иван Костов)